

polník jasanový

Agrilus planipennis

karanténní ŠO

třída: hmyz (*Insecta*) **řád:** brouci (*Coleoptera*) **čeleď:** krascovití (*Buprestidae*)

Další názvy: krasec jasanový

Vědecká synonyma: *Agrilus feretrius*, *A. marcopoli*, *A. marcopoli ulmi*

EPPO kód: [AGRLPL](#)

Základní charakteristika

Hostitelské spektrum

Hlavní původní hostitelské rostliny polníka jasanového jsou asijské druhy rodu jasan (*Fraxinus chinensis*, *F. japonica*, *F. lanuginosa*, *F. mandshurica* a *F. rhynchophylla*). V Severní Americe jsou hostitelskými rostlinami americké jasanů (*F. americana*, *F. nigra*, *F. pennsylvanica*, *F. profunda*, *F. quadrangulata*). Jako hostitelské rostliny byly potvrzeny i všechny původní evropské druhy jasanů: jasan ztepilý (*F. excelsior*), jasan úzkolistý (*F. angustifolia*) a jasan zimnář (*F. ornus*). Za suboptimálního hostitele se považuje severoamerický druh bělas viržinský (*Chionanthus virginicus*). Dříve byly jako potenciální hostitelé uváděny i některé druhy rodů jilm (*Ulmus*), lapina (*Pterocarya*) a ořešák (*Juglans*), což ale nebylo potvrzeno.

Popis

Dospělci mají úzké tělo klínovitého tvaru, kovově modrozelené barvy, o délce 8–14 mm. Hřbetní strana těla je ploše klenutá, břišní silně vypouklá, povrch těla je lysý s hustou a jemnou skulpturou.

Vajíčko má oválný tvar, velikost 1 x 0,6 mm, je žluté až žlutohnědé (před vylíhnutím).

Larva je protáhlá, zploštělá, beznohá, smetanově bílé barvy, se zřetelně článkovaným tělem a dorůstá do velikosti 26–32 mm. Hlava larvy je malá, hnědá a zatažená do předohrudí, zřetelné je pouze kousací ústní ústrojí.

Kukla je zpočátku bělavá, později žlutavá, dlouhá 10–14 mm.

Možnost záměny

Existuje možnost záměny dospělce za naše původní druhy polníků. Od většiny z nich se polník jasanový odlišuje větší velikostí, od druhů stejné velikosti pak tím, že nemá na krovkách bělavé tomentové skvrny.

Příznaky poškození/napadení

Při počáteční fázi napadení stromu preferuje polník jasanový obvykle vrchní část kmene a hlavní větve. V bělovém dřevu pod kůrou vytvářejí larvy dlouhé esovitě zakřivené chodbičky, které se s růstem larvy rozšiřují a jsou vyplněny hnědavými pilinami a trusem. Dospělec vylézá charakteristickým výletovým otvorem tvaru písmene D o šířce 3–4 mm. Kromě výletových otvorů patří k charakteristickým symptomům i přítomnost dřevěných špon vytlačených v místě žíru larev a výletových otvorů. U dosud vitálních stromů může tvorba kalusu v reakci na žír larev způsobit vytváření svislých, 5–10 cm dlouhých prasklin v kůře nad místem žíru. U napadených stromů dochází k postupnému žloutnutí a řídnutí koruny a k odumírání větví a celých stromů, častá je tvorba náhradních výhonů na bázi kmene.

LOS Banská Štiavnica

Watch on

Možnost záměny poškození/napadení

Záměna požerků i výletových otvorů je málo pravděpodobná. K chřadnutí jasanů může docházet vlivem abiotických faktorů nebo působením patogenů, např. houby *Hymenoscyphus pseudoalbidus*.

Životní cyklus

Vývoj probíhá v lýku a bělovém dřevě hostitelských rostlin, v nichž larvy vyžírají chodbičky. V Číně má polník jasanový obvykle 1 generaci ročně, vývoj však může trvat až 2 roky, v závislosti na klimatických a potravních podmínkách. Samička klade 68–90 vajíček, a to jednotlivě na povrch kůry, do prasklin kůry a do rozsedlin. Vylíhlá larva se prokousává kůrou do kambia, kde se živí. Dospělé larvy přezimují jednotlivě v kukelních komůrkách, kuklí se na jaře. Dospělci se vyskytují od poloviny května do července.

Způsoby šíření

Aktivní šíření dospělců má převážně lokální význam, brouci obvykle přeletují jen na krátké vzdálenosti, rychlost šíření z místa výskytu nepřesahuje jeden km ročně.

K zavlečení polníka jasanového může dojít při dovozu hostitelských rostlin určených k pěstování z území, kde se tento druh vyskytuje. Rizikovým materiálem je také dřevo hostitelských rostlin s kůrou, zejména palivové dřevo, neošetřené dřevěné obaly a štěpka. Podle současných znalostí je za zvláště rizikové třeba považovat neošetřené dřevěné proklady s kůrou.

Hospodářský význam

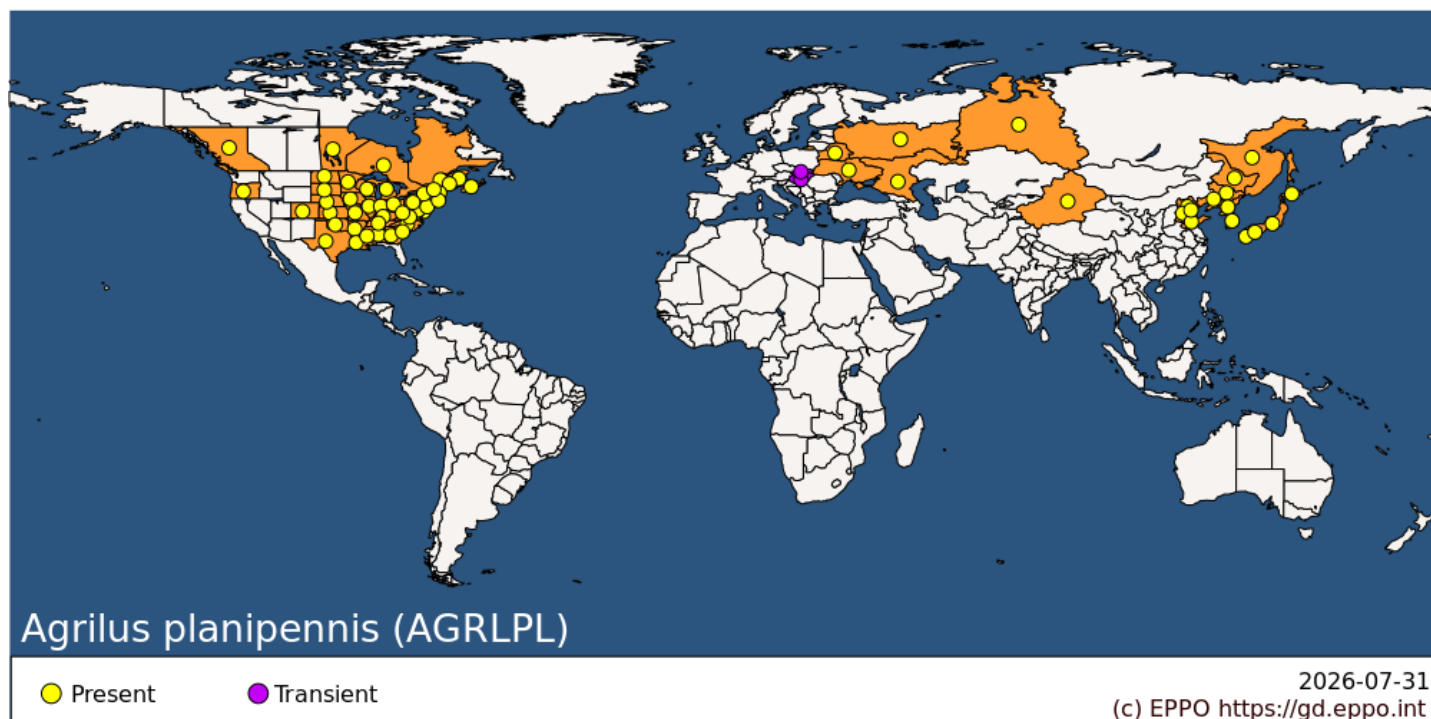
Polník jasanový patří mezi významné podkorní škůdce jasanů, napadené stromy jsou odsouzeny k rychlému zániku. K úplnému odumření stromu dochází obvykle po 3 letech od napadení, při silnějším napadení po 1–2 letech.

V posledních letech byl tento druh zavlečen do Severní Ameriky a do evropské části Ruska, odkud se dále rozšířil do Ukrajiny. Zvláště v Severní Americe způsobil rozsáhlé škody, kdy byly zahubeny nebo musely být likvidovány desítky milionů jasanů. S ohledem na vysoký invazní potenciál tohoto druhu je velmi pravděpodobné, že po jeho rozšíření do dalších evropských zemí by došlo rovněž k rozsáhlým škodám na jasanech, které jsou v Evropě součástí lesních porostů i okrasných výsadeb. To by mohlo vést ke snížení zastoupení jasanů v městské zeleni a lesních porostech, a tím i ke snížení výběru vhodných okrasných stínomilných dřevin včetně přímých ztrát na výnosech velmi kvalitního dřeva jasanů, používaného například k výrobě nábytku.

Zeměpisné rozšíření

Původní – Čína, Japonsko, Korejská republika, KLDR, Mongolsko, Tchaj-wan, Rusko (Dálný východ).

Druhotné – Severní Amerika (USA, Kanada; 2002), evropská část Ruska (Moskva, 2003), Ukrajina (2019), Bělorusko (2025). V roce 2026 byl zjištěn v Maďarsku a na Slovensku v blízkosti hranic s Ukrajinou.

Situace v ČR

Status výskytu v ČR

Nevyskytuje se, což je potvrzeno úředním průzkumem.

Výsledky detekčních průzkumů

Úřední detekční průzkum výskytu polníka jasanového se provádí každoročně od roku 2011, jednak [vizuální kontrolou](#) jasanů, od roku 2016 též pomocí [lapačů](#) s návnadou.

Detekční průzkum tohoto škodlivého organismu je od roku 2015 podpořen finančním příspěvkem EU.

Fytosanitární regulace

Polník jasanový se podle prováděcího nařízení Komise (EU) 2019/2072, přílohy II řadí mezi karanténní škodlivé organismy pro EU, jejichž výskyt není na území EU znám. Fytosanitární opatření se týkají vyjmenovaných hostitelských rostlin, kterými jsou druhy rodu jasan a bělas viržinský, jejich dřeva, kůry a štěpky ze země, odkud hrozí zavlečení polníka (Čína, Japonsko, Kanada, Korejská lidově demokratická republika, Korejská republika, Mongolsko, Rusko, Tchaj-wan, Ukrajina a USA). Hostitelské rostliny, dřevo a kůra těchto rostlin a výrobky z nich, dovážené ze země s výskytem polníka jasanového, musí pocházet z oblastí uznaných za prosté tohoto škůdce, které se nacházejí ve vzdálenosti nejméně 100 km od nejbližší známé oblasti, kde byl výskyt polníka úředně potvrzen, u dřeva jsou alternativními požadavky odstranění kůry a bělového dřeva v tloušťce alespoň 2,5 cm, a to v zařízení oprávněném státní organizací ochrany rostlin, nebo ošetření ionizujícím zářením.

K zamezení usidlení polníka jasanového na území EU a jeho šíření po tomto území přijala Evropská komise opatření stanovená prováděcím nařízením (EU) 2024/434. Zavedení opatření je reakcí na zjištění výskytu polníka relativně blízko hranic EU. Nařízením specifikuje postup členských států při provádění průzkumu polníka na svých územích a postup v případě jeho detekce.

Polník jasanový je zařazen v Seznamu A2 Evropské a středozemní organizace pro ochranu rostlin (EPPO), v němž jsou uvedeny škodlivé organismy, které se vyskytují na území EPPO a které EPPO doporučuje členským státům regulovat jako karanténní škodlivé organismy. Při zjištění výskytu polníka jasanového na území ČR by ÚKZÚZ nařídil mimořádná rostlinolékařská opatření k eradikaci ohnisek výskytu, spočívající v likvidaci napadených stromů. Při podezření na napadení dřevin polníkem jasanovým je třeba se bezodkladně obrátit na ÚKZÚZ.

Monitoring a prognóza

K monitoringu výskytu polníka jasanového se používají [lapače](#) (např. typu zelený trojboký hranol) s návnadou, která láká samce i samice a obsahuje listový alkohol s vůní rozvíjejícího se listí.

Provádění ochranných opatření

Kromě regulace obchodu s rizikovými komoditami lze bránit šíření polníka jasanového včasnou detekcí a eradikací (tj. vyhubením) v místech zjištěného výskytu. Při zjištění výskytu v členských státech EU musí být přijata opatření vedoucí k eradikaci ohnisek výskytu (tepelné ošetření dřeva a kůry anebo úplná likvidace napadených stromů).

Preventivní opatření

Preventivní opatření jsou uvedena v části FYTOSANITÁRNÍ REGULACE.

Chemická ochrana rostlin

Zkoumají se metody insekticidního ošetření napadených dřevin, ty ale dosud nedávají takové výsledky, aby se mohly využívat pro nedestruktivní ochranu. Perspektivní by mohlo být využití systémově působících insekticidů.

Aktuální seznam chemických alternativ, pokud jsou povoleny, naleznete v záložce [Přípravky na OR](#). Pro zahrádkáře je nutné zakliknout v pravém horním rohu Přípravků na OR položku **malobalení**.

Více se dozvíte [zde](#).

Odkazy a použité zdroje

[Informační leták](#): Nejohrovanější prioritní škodlivé organismy dřevin

[Pohotovostní plán](#) pro postup v případě výskytu polníka *Agrilus planipennis* v ČR

Příznaky poškození - [video LESNÍCKA OCHRANÁRSKA SLUŽBA](#)